

BLAHOVĚST.

KATOLICKÉ HLASY

pro

KNĚŽSTVO A LID JAZYKA ČESKOSLOVANSKÉHO.

Vydavatel :

VÁCLAV ŠTULC,

kněz církevní, knížecí arcibisk. notář, učitel náboženství a české slovesnosti na c. k. gymnasiu akademickém.

Díl první.

V Praze.

Tiskem a nákladem Bedř. Rohlfčka v knížecím arcibiskupském Seminářu.

1 8 5 5.

Obsah dílu prvního.

Pojednání, články věroučné a vzdělávacelné.

O nepoškvrněném početí Blahoslavené Panny Marie 6.
Pomni, abys den sváteční světil 11.
Obět a její význam v pohanství a křesťanství od Dr. Škorpíka 107. — 193.
Vyhlášení za blahoslaveného a za svatého 109.
Slovo biskupské k bratrstvu sv. Cyrilla i Methoda 145.
Církvi svaté a věrným jejím pomáhá vše. Dle spisu sv. Augustina: De vera religione 179.
Svěcení oltáře od kn. Jos. Čermáka 187.
Úvahy mravoučné od Fr. Dědka 189. — 291.
Víra zakazuje-li užívati rozumu od Fr. M. 213.
Několik slov o modlitbě a o litanii od Gottarda Holubáře 214.
Obrazy a příznaky sv. apoštolův 216.
Milosrdenství a Svátost oltářní, podle Fil. Gerberta, biskupa ve Francouzích 240.
Slovo biskupské k duchovenstvu 246.
Církev samospasitelná 252.
Nebojte se zpovědi! Od G. Holubáře 260.

Obrazy a úvahy časové.

Církev a svět. Místo programu 1.
Blahomil k Blahověstu 3.
Obrázky cestopisné od Jos. Hausmanna. I. Upomínky z Benátek 20.
Spolek východní pro sjednocení všech křesťanů na východě 43.
Svatý týden velikonoční v Římě. Podle Poujoulaty 46.
Křesťanstvo na zemi 53.
Naše gymnasia v poměru k Církvi od Karla Šmídka 57. — 200. — 281.
Návštěvy v pracovnách umělců pražských. I. U Jos. Hellicha 61. II. U Em. Maxa 220.
Ranní nábožné zpěvy 61.
Nač se hodí známost osudův sv. Církve. Od Dra. Fr. Škorpíka 67.
Matka, opatrovnice vzdálených dětí od Jos. Otmana 104.
Nový katolický chrám Páně v Londýně 114.
Hlasy jinověrcův o Církvi katolické (Macaulay o vznešenosti a stálosti Církve) od J. R-ta. 127.
Novější katoličtí misijnáři v Tibetu 135.
Umělecká výstava v Praze 147.
Poutna Kalvarii Zebřidovskou pod Krakovem 199.
Křesťané v Turcích 218.
Návraty do Církve katolické 222.
Misijnáři apoštolští v Itálii 251.

Zpěv kostelní od dra. J. Bílého 258.
Nešťastná manželstva od —o— 263.
O utrpeních co pramenech lidských poklesků. Dle Thierseova spisu: „Sur la propriété“ od E. Bř. K. 298.

Dějepisné články.

Sv. Vojtěch. Dějepisný náčrt dle Gfrörera od Dra. J. Ev. Bílého 17.
Dědictví sv. Janské 22.
Milosrdné sestry v Čechách 49.
Křesťanstvo v Bosně 62.
Konkordáty se sv. Stolicí římskou 93.
Národ a duchovenstvo katolické v Irsku 128.
Chudé školské sestry v Čechách od —o— 140.
Slavnosti ve Fuldě a v Mohuči 173.
Chrám Páně sv. Petra i Pavla na Vyšehradě 180.
O nejstarším překladu Pisma sv. v jazyku českém od Dra. Herm. Jirečka 288.
Snahy Petra Velikého o sjednocení Církve ruské s Církví římskou od Fr. Petery 295.

Životopisy.

Dr. Jakob Balmes, kněz a učenec španělský 28.
Sv. Bonifác, apoštol německého národu 97.
Bl. Jan Sarkander, farář v Holešově na Moravě 246.
Abbate Santini. Od Dra. F. S. Mayera 296.

Básně.

Rozum a víra. Od Adama Mickieviče 16.
Marianská píseň velikonoční (Regina coeli). Od Jana Drbohlava 17.
Maria. Báseň od portugalského básníka Aires Telles de Menezes okolo r. 1495 složená. Přel. Fr. Doucha 56.
Sv. Vojtěch. Od Tom. Procházky 114.
Libera mé Domine. Zpěv církevní při pohřbu. Přel. Vinc. Bradáč 140.
Ukázky z básníkův severoamerických. 1. Dítka a lilie. 2. Nikdo nezná jeho hrob. Z anglického přel. Edm. Bř. K. 150.
Tchyně a choť Šimonova. Zlomek z větší básně Sv. Petr od J. Roštlapila 180.
Irský rolník svoji velitele. Irská melodie od Tomáše Moore'a. Přel. E. Bř. K. 191.
Svatá Ludmila. Od Jana Soukupa 207.
Smrt sv. Cyrilla. Od Fr. Šušila 259.
Dokonáno jest! Od Vinc. Bradáče 281.
Víra, naděje, láska. Hlas dítěte před nejsvětější svátostí. Od Fr. V. 296.

Zábavná část — povídky.

Jistina i úroky. Obraz ze života od Fr. Pravdy. 88.
Strýc Tomeš a Petr Toussaint 54.
Pomník za živa. Obrázek z života minulého století. 116.
Lakomství žalostný konec. Obrázek ze skutečného života od Fr. Št. 149.
Obrácení divocha. Z života missionáře v Americe 191.
Několik dní křesťanské otrokyně. Sestaveno z knihy „Fabiola“ kard. Wisemanna 208. — 269.

Ze života pro život.

Rada manželům. Od K. Otmana 45.
Nám se to tak líbí. Od K. Otmana 45.
Účinnivá láska k bližnímu. Od J. Sehnala 45.
Boží soud. Od K. J—cha 151.
Což císařovo císaři, co Božího Bohu od K. M. 151.
Co těší více: dar čili dárcé? Od K. V—kého 151.
Kněz a osadníci 217.
List otce k synu 217.
K Bohu na kolenou! 218.
Ze života pro život 251.

Drobnosti.

Zlatá zrnka 17. — 126. — 207. — Pravda v podobenství. Od Vinc. Zahradníka 25. — 212
— Učence Napoleonova 68. — Nejmilejší Bohu chrám 68. — Slovanské perly 68. — Papežské potvrzení sv. Janského dědictví 161. — Milosrdné sestry pohřeb od P. O—ka 159. — Zrcadlo představeným 295. — Směs 315. —

Dopisy.

V Praze str. 69. — 152. — 222. — 297.
Z Plzně 71. — Od Budějovic 72. — Od Blаницe 73. — Z jižních končin českých 74. — Od Orlice 74. — Z Náchoda 75. — Z Olomouce 76. — Z Hany 76. — Z Krakova 76. — Od ruských hranic 77. — Z Drážďan 78. — Z Vratislavi 80. — Od Sázavy 153. — Od Nežárky 153. — Z jižních Čech 154. — 802. — Od Blаницe 154. — Z Šumavy z jihozápadních Čech 156. — Z Těšenic u Klatov 156. — Od Oharky 157. — Z Litoměřic 157. — 223. — Z Lomnice u Jičína 157. — Z Hany o Božím těle 158. — Od Hostýna na Moravě 159. — Z Krakova 160. — Z Tyrol 160. — Z Filadelfie v severní Americe 161. — Z Hradce Králové 224. — 299. — Z Chocně nad Orlicí 224. — Od Blаницe 225. — Od Šumavy 126. — Z údolí Sloupského na Moravě 227. — Ze sv. Ludvíku (St. Louis) v Americe 228. — Od Slaného 299. — Z Nového Hradce 301. — Pod Křemešником 303. — Z Lipnického vikariátu 304. — Od Brna 304. — Ze Sloupa na Moravě 305. —

Církevní kronika.

Z Prahy 81. — 162. — 229. 306.
Z Hradce Králové 82. — 307.

Z Moravy 83. — 164. — 308.
Z Vidně 83. — 231. — 308.
Z Uher 83. — 309.
Z Bulharska 84.
Z Říma 84. — 166. — 231. — 309.
Z Piemontu 86. — 166. — 232. — 310.
Ze Španělska 87. — 167. — 233. — 310.
Z Francouz 87. — 311.
Ze Švýcar 88. — 167. — 311.
Z Angličan 88. — 233. — 312.
Z Irska 89.
Ze Skotska 89. — 168.
Z Hollandu 89. — 312.
Z Němec 89. 168. 234. — 312.
Z Bavor 90. — 169. — 313.
Z Poznaňska 90.
Z Jerusalema 90.
Z Asie 90.
Z východní Asie 90.
Z Číny 90.
Ze Slovenska 165.
Z Krajinska 165.
Z Chorvátska 166.
Z Korutan 166.
Z Italie 166.
Z Paříže 167. — 233.
Z Porýní 169.
Ze Slezska 169.
Z Badenska 169.
Z Württembergu 169.
Z Turek 170.
Ze Svaté země 170.
Z Indie 171.
Z Ameriky 171. — 314.
Z Austrálie 171.
Z Litoměřic 230. — 307.
Ze Sedmihradska 231.
Z Belgie 233.
Z Londýna 233.
Ze Šlesviga 235.
Z Turek 235. — 314.
Ze Všerub 306.
Z Lidmaně v Tábořsku 308.
Z Rakous 308.
Z Lince 308.
Ze Solnohradu 308.
Ze Slavonie 309.
Z Neapole 310.
Ze Štýrska 312.
Z Prus 313.
Ze Srbska 313.
Z Krimu 313.
Z Valašska 314.
Z Multan 314.
Z Bosny 314.
Z Oceanie 314.

BLAHOVĚST.

KATOLICKÉ HLASY

pro

KNĚŽSTVO A LID JAZYKA ČESKOSLOVANSKÉHO.

Vydavatel :

VACSLAV ŠTULC,

kněz církevní, knížecí arcibisk. notář, učitel náboženství a české slovesnosti na c. k. gymnasiu akademickém.

Díl druhý.

V Praze.

Tiskem a nákladem Bedř. Rohlíčka v knížecím arcibiskupském Seminári.

1 8 5 6.

Obsah dílu druhého.

Pojednání, články věroučné a vzdělávacelné.

- Svatost oltářní a život. 4.
Návraty do Církve katolické. 143.
Poutí života. Od J. Fiesara. 10.
Úvahy mravoučné. Od Fr. Dědky. 1. Není těžko býti křesťanem. 11. 2. Láska k Bohu. 97. 3. Láska k bližnímu. 198. 4. Stálost a vtrkavost. 296.
Chrám — oltář — svatostánek. 13.
Podobenství Kristova v evangeliích. 89. — 203. — 241.
Sv. oltářní a život vnitřní. (Výňatky ze spisu kněze Filipa Gěrběta.) 115.
Hřbitovy křesťanské. Od Fr. Daneše, vikáře a faráře na Peruci. 177.
Hřbitov. Od kněze Jos. Kopana, kaplana v Sobotce. 122.
Vyobrazení Svátých. Od Fr. Lanského, kněze církevního. 139.
Hleď sebe samého. Řeč sv. otce Basilia, přel. Jan Desolda, kněz řádu Premonstratského v Teplé a prof. na gymn. Plzeňském. 168.
Nařízení arcibiskupské o postu. 176.
Věra a věda. Podle Przeglądu vzdělal Ant. Skotodopole, kněz biskupství Budějovického. 191 a 289.
Naděje. Od kněze Jos. Škopana, kaplana v Sobotce. 197.
Maria, láska naše. (Rozjímání pro kněze i nekněze.) 213.
O svěcení neděl a svátků. List pastýřský nejdůstojnějšího p. biskupa Budějovického. 257.
Shledáme-li se opět na věčnosti? 263.
Královno mučedníkův, oroduj za nás! Památka po v Pánu zemřelém knězi Josefu Holzapflově od Klementa Vlasáka, kaplana v Říčanech. 294.
Pořádek křesťanského života. Ze spisů sv. Bernarda sděluje Josef Hausmann, farář v Těšenicích. 298.

Obrazy a úvahy časové.

- Hlasy o konkordátu. List pastýřský nejdůstojnějších pp. biskupů v království českém. 81.
Nový konkordát a Církve katolická v fiši rakouské. 1.
Konkordát a duchovenstvo. 161.
Článek XXIX. konkordátu. Od Fr. P...y, kněze v diecési královéhradecké. 178.
Křesťan a vlastenectví. Od Gotth. Holubáře. 105.

Missionářství zahraničné v katolické Církvi. Od Dra. Jana Ev. Bílého. 22.

- Co pomůže v nehodách tohoto věku? 39.
Život církevní ve Valašsku. Od Alfonse Šuláka, kněze řádu sv. Františka, c. k. polního kaplana v Bukaresti. 41.
Několik slov o historii církve v Čechách. Od K—ka. 59.
Dr. Günther a odpůrci jeho. 60.
Papež a svět. Od J. R—ka. 86.
Na povšimnutí básníkům i — jiným lidem. 93.
Den sv. Jana Nep. r. 1854 ve severní Americe. 200.
Sjednání církve. 241.
Duchovenské porady v biskupství Litoměřickém. 254.

Dějepisné články.

- Bratrstvo hrobu Božího. 87.
Rozmluva Eneáše Silvia s Jiřím Poděbradským. Podává Jos. Jireček. 108.
Duchovní řády v katolické Církvi. Od —y. 119.
O počátcích křesťanství v Čechách. Od Václava Zeleného, prof. na c. k. staroměstském gymn. v Praze. 124 a 217.
Katolické památky v Praze. 142, 221 a 300.
Svatá hora Mariacelly ve Štýrsku. Od kněze Jos. Ant. Šrůtky. 99.

Životopisy.

- Jan Lohel, arcibiskup Pražský. Od k. Gottharda Holubáře. 17.
Sv. Cecilia, panna, mučednice. Nástin životopisný podle paměti mučednických. 46.
Biskup Štěpán Marilley. 122.
Jindřich Zdík, biskup Olomúcký. Historický náskres z XII. století od Dra. J. E. Bílého. 209.
Úmrtí kněze Josefa Ludvíka. 220.
Dr. Alois Schlör. Životopisná nástin od Karla Šmídka, gymnasiálního katechety ve Znojme. 278.

Dělní.

- Chrámový zvon. (Píseň při posvěcování neb slavném zavěšování zvonu.) Od Vinc. Bradáče. 22.
Píseň k uctění Matky Boží. Od kněze Frant. Douhého. 38.
Ukázky z básníků severo-amerických. John Pierpont. Jerusalema od Č. Bě. K. 59.
Teouha po Spasiteli. Dle sv. Benaventury od kněze Vinc. Bradáče. 99.

S kým jest Bůh! Z ruského A. Chomjakova od V. Č. Bendla. 114.
 Podnět lásky. (Ze spisů sv. Terezie.) Od Fr. V. 128.
 Angel Páně. Od Václava Č. Bendla. 129.
 Svatý Václav. Legenda od V. Al. Svobody, býv. c. k. humanit. prof. v Praze. 196.
 Evangelium. Od kněze Vinc. Bradáče, faráře v Skalici. 212.
 Píseň o smrti. Sdělil Jan Ev. Krbec. 262.
 K Velehradu! Od kněze Jana N. Soukopa. 277.
 Hlasy pravdy. Básně od J. Drbohlava. 1. Osvětlovatělm. 2. Heslo zloboha. 289.
 K Bohorodici. Z dánštiny N. Bjerringa přeložil kněz Fr. Doucha. 300.

Zábavná část — povídky.

Sv. Xenofon a synové jeho. Od Karla Orla, kaplana v Kamenici na Moravě. 25.
 Zlomek z kaplanského denníka. Šarka a bělouš. Od —o. 113.
 Miriam. Obraz z posledních dnův Jerusalema. 129.
 Dědictví po matce. Obraz ze života od Fr. Pravdy. 178 a 267.

Ze života pro život.

Zlomek z života irského kněžstva od V. Kl—ého. 15.
 Churavec a jeho přátelé. Od K. O. 16.
 Cesty Páně jsou plné dobroty a moudrosti. Od J. S—la. 16.
 Rouhač v zpovědnici. Od J. F. K—y. 96.
 Hrozná zpověď na smrtelném loži. 256.

Drobnosti.

Zlatá zrnka. Str. 40 a 114. — Lidé a Kristus. Myšlenky sv. Augustina z knihy: De vera religione. 256. — Pravda a podobenství. Bajky od Vinc. Zahradníka. 1) Heraklit a Demokrit. 41. 2) Telátko a holoubě. 3) Plachta a lodi. 123. 4) Sedmikráska. 216. — Upomínka ze života Pia IX. 61. — Trochu pepře. 61. — Vení, vidi, vici. Od —o. 139. — Sebrané drobnosti. Od Fr. Petery, faráře Bělohradského. 141. — Obrazy symbolické. Od T. J. Vendelína. 219. — Paběrky 223 a 304. — Klíč nebeské brány. Od —z. 288)

Dopisy.

V Praze dne 4. listopadu 1855 str. 62. — dne 6. listop. 62. — dne 10. listop. 63. — dne 8. prosince 144. — 22. ledna 1856 228. — dne 8. ledna 224. — dne 26. února 305. — U Vltavy pod Prahou v únoru 305. — Od sv. Hory v říjnu 1855 65. — Z Kladska v prosinci 1855 310. — Od Votavy na den povýšení sv. Kříže 1855 66. — Od Radbuzy v listop. 145. — Od Šumavy v listop. 148.

— Z jižních Čech v prosinci 227. — dne 8. února 306. — Na Blanici dne 31. ledna 229. — Od Sázavy dne 21. listop. 148. — Ve V... na den sv. Martina biskupa 67. — Od Nymburka 26. února 307. — Ze Všejan 24. ledna 308. — Z Nové Cerekve 68. — Z Kostelce dne 8. pros. 146. — Z Mezečici u Opočna dne 30. listop. 146. — Z Turnova v prosinci 225. — Z Rychnova nad Kněžnou v prosinci 226. — Z Kunštátu na Moravě v říjnu 69. — Na Haně dne 13. listop. 149. — Ze Sloupa na Moravě v adventě 150. — Od sv. Hostýna v prosinci 230. — 311. — Od Hradiště na Moravě dne 30. ledna 231. — v únoru 311. — Z Vídně v listop. 70. — V Krakově dne 21. ledna 232. — Od ruských hranic v listop. 151. — V Bukarestu dne 8. listop. 152. — dne 13. listop. 233. — dne 10. prosince 312. — Z Filadelfie dne 18. října 1855. 234.

Církevní kronika.

Z Afriky 79. — 239. — 319. — Z Ameriky 79. — 159. — 240. — 319. Z Angličan 77. — 157. — 238. — 317. — Z Asie 79. — Z Badenska 78. — 238. — Z Bavor 159. — 318. — Z Benátek 238. — Z Belgie 77. — 157. — Z Bosny 319. — Z Budějovic 155. — 314. — Z Cařihradu 319. — Z Chorvat 156. — 315. — Z Číny 79. — 319. — Z Danska 318. — Z Francouz 77. — 157. — 238. — Z Haliče 236. — Z Holandska 158. — 238. — Z Hradce Králové 155. — 314. — Z Irska 77. — 158. — Z Italie 76. — 237. — Z Jerusalema 239. — Z Jihoslovan 236. — Z Krajinska 315. — Z Krimu 78. — 239. — 319. — Z Lince 75. — Z Litomyšle 74. — Z Lochovic 155. — Z Lombardska 238. — Z Londýna 158. — Z Lublaně 156. — 316. — Z Milána 76. — Z Moravy 75. — 155. — Z Neapole 238. — Z Němec 78. — 158. — 238. — Z Paříže 316. — Z Polska 78. — 239. — Z Portugalu 157. — Z Piemontu 76. — 316. — Z Pláňan 314. — Z Prahy 73. — 154. — 234. — 313. — Z Prus 78. — 158. — 318. — Z Rakous 156. — 236. — 314. — Z Řecka 159. — Z Říma 76. — 157. — 236. — Ze Saska 159. — Ze Sedmíhradska 76. — 156. — Ze Skotska 317. — Ze Slavonie 156. — Ze Slezska 78. 239. — Ze Slovenska 236. — Ze Solnohradu 75. — Ze Španěl 77. — 316. — Ze Štýrska 75. — 236. — Ze Švedska 317. — Ze Švýcar 77. — 157. — 316. — Z Tuřecka 78. — 159. — 239. — Z Tyrol 316. — Z Uher 76. — Z Vídně 75. — 156. — 236. — 314. —

Duchovenský osobní věstník 79. — 160. — 240. — 319. —

Svazek I.

Rok 1855.

BLAHOVĚST.

KATOLICKÉ HLASY

pro

KNĚŽSTVO I LID JAZYKA ČESKOSLOVANSKÉHO.

Redaktor:

VÁCLAV ŠTULC.

„Všecko a ve všem Kristus!“ Kol. III. 11.

O neposkvrněném početí Blahoslavené Panny Marie.

(Podle pojednání v časopise *Civiltà cattolica*.)

1. V čem záleží učení o neposkvrněném početí ?

Jak jsou nyní lidé na zemi, nelze pokládati, že by je Bůh byl v takovém stavu stvořil a postavil na počátku. Rodíme se na svět: a hned od prvního počátku podrobeni jsme nemocem, podleháme bídě všeliké. My cítíme v údech těla svého zákon, kterýž se protiví zákonu ducha našeho a mocně nás podněcuje a schvacuje k přestupování. To nás tu táhne a podnází toužebností po čisté, svaté, nebeské dobrotě: ono zachvacuje mysl i srdce i ducha k zpozdlým žádostem a marným chťičům pozemským. A odtud povstává v duši naší divoký boj, že bolestně zvolati musil sám sv. Pavel: „*Mne bídného! Kdo mne vysvobodí z tohoto těla hříchu?*“

Víra nás učí, odkud se vzala při člověku žalostná tato bída; ona učí, že se to všecko děje při nás proto, poněvadž jsme vyšli, vypadli z prvotního stavu svého a podleháme účinkům prvotní viny, kterouž v samém kořenu a zárodku svém porušena — hubena jest přirozenost naše.

Bůh stvořil Adama, chtěje, aby byl hlavou a otcem veškerého pokolení lidského; člověčenstvo mělo i má se z něho jakožto z prvotního semene během věkův rozvíti a rozplemeniti po veškeré zemi. I udělil Bůh Adamovi podle dobrolíbezné lásky své milost posvěcující, aby ho povznesla do stavu, v kterémž by vynikal nad všeliký řád přirozený a schopného jej učinila k účastenství blaženosti věčné. S dotčenou milostí posvěcující spojil pak Bůh u Adama též i tu výsadu, že rozum dokonale a úplně panoval nad smysly, a tělo, nadané nesmrtelností, škody netrpělo rozbrojem živlův. Tito darové tak řečené *prvotní spravedlivosti* měli dědictvím přejíti na potomky

Adamovy, pokud by praotec zůstal věren Bohu, ostříhaje příkázání Jeho. Adam ale nezůstal věren — on se zpronevěřil, on zhešil, a tudíž pozbyl nabytých z lásky Boží nadpřirozených pokladův. A tak ochudlo člověčenství, ježto bylo na počátku celé uzavřeno v Adamu, jakožto jediném člověku. Člověčí přirozenost zbavena jest tudy vznešených výsad svých, a nastala porušenost dostala se pak též na nás, jakožto na potomky z praotce odbojníka.

Pro lepší vyrozumění stůj zde — podobenství. Velikomocného krále man obdržel od pána svého za leno *statek*, jež po smrti otcově dědití měli synové — potomci. Panovník, pln dobroty a milosti, z pouhé lásky ustanovil u sebe, že ohce onen statek *porýšiti* na knížectví. A za tou příčinou nadal jej mocí a výsadami znamenitými. Když pak dobrotivý král všechno to za leno odevzdával manu svému, vece: „Zůstávej na statcích těchto jako kníže, a knížaty budou pak i synové tvoji: avšak pod tou výmínkou, aby mne věrně byl poslušen!“ — Tak učinil — tak stanovil král. Zatím ale man onen dal se zaslepiti, zpronevěřil se, stal se zrádcem svého dobrodince. a ve zpouřu se vydal proti pánu a králi svému: Spravedlivý panovník neostavil bez pokuty odbůjce. Mimo jiné tresty odňal mu výsady propůjčené, ustanoviv, aby statek onen nebyl již knížectvím, ale ovšem jen čím byl prvé — prostým toliko lenem dědičným.

Není-li v podobenství tom patrno a zřejmé, že později zpronevěřilý man statek otcovský nebude moci odevzdati potomkům svým *leč takový*, jaký má sám: — zmenšený totiž a ztenčený za příčinou viny své, — zbavený důstojenství a výsad. jimiž jej byl dobrotivý panovník obmyslil? A *nejinak* to při Adamu. Adam zpronevěřiv se Bohu, hříchem svým sám sebe i potomky své zbavil daru prvotní spravedlnosti. My dědíme po něm jediné přirozenost lidskou — dědíme pouhé, holé člověčenství, podrobené smrti, zbavené též milosti posvěcující a oné úplné vlády rozumu nad nižšími chutěmi a žádostmi.

Co při tom *nejprvé* padá do očí jest *smrtnost* člověčí, spojená s *neduh* křehkého života. Tato smrtnost, ač jest následkem viny Adamovy, sama o sobě *nic hříšného* nemá do sebe. Smrti podrobil se i Kristus. — Jinak to se *ztrátou milosti posvěcující a vlády rozumu* nad smyslností: tato dvojí ztráta žalostná stanoví prvotný hřích. — Tak zajisté píše sv. Tomáš: „*Hřích prvotný při člověku tom neboli onom není leč chťivost smyslná se ztrátou prvotné spravedlnosti, ale tak, že ztráta této prvotné milosti jest jako formálním zloem*

hříchu prvotného, smyslná chťivost ale materiálním“).

A co to tedy znamená, mluví-li se o *účastenství prvotného hříchu*? — Míti účastenství v prvotném hříchu jest tolik co mítí přirozenost zbavenou milosti posvěcující a porušenou chťivými smyslnými. A protož také bohoslovci hřích prvotný nenazývají *osobným* nýbrž *přirozeným* hříchem; hřích tento zajisté nezáleží v zohavení člověka, způsobeném svobodnými činy, vyniklými — pošlými od *též* osoby, nýbrž hřích dotčený jest — ztrátou nadpřirozeného stavu, z kterého vypadlo, kteréhož pozbylo člověčenství žalostnou vinou prvního člověka. Nemálo světla o věci té nabýváme ze slov sv. Anselma. Důmyslný učitel tento pronáší se zřetelně: „*Jest hřích od přirozenosti, a jest hřích původ mající osobou. A protož může hřích, jenž bře původ osobou, slouiti osobný; ten pak, jenž jest z přirozenosti, lze nazývati přirozeným, který též prvotným se zove*“ . .

A něco níže dokládá: „*Podobně na opak jest to u nemluvnátek . . Že se totiž při nich nenalezá spravedlnost, jižto by měli mítí, nestalo se vůlí jejich osobní jako u Adama, ale přirozenou ochudlostí, kterouž přirozenost přijala od Adama. V Adamu zajisté, mimo něhož prvotně naprosto nebylo člověčenství, přirozenost člověčí zbavena jest spravedlnosti, kterouž měla. Takou měrou osoba v Adamu oloupila přirozenost, a přirozenost zloupená, ochudlá touž chudobou činí hříšnými a nespravedlivými všechny osoby, ježto rozplozuje sama*“ **). A týž učitel opakuje dotčené vyřčení své, an di: „*Za hřích tento, jež zovu prvotným, při dotčených nemluvnátech nemohu bráti nic jiného, leč onu ztrátu náležité spravedlnosti, způsobenou neposlušenstvím Adamovým, jakž vyložil jsem to na hoře*“ ***).

Výsada blahoslavené Panny Marie jakožto nejatě, neporušené vinou prvotní, dá se pak snadno a krátce vyložiti. Znamená to zajisté tolik, jako kdyby se řeklo: „*Maria Panna obzvláštním souzením Božím zůstala ochráněna před ztrátou milostného daru spravedlnosti*

*) Peccatum originale in hoc homine vel illo nihil aliud est, quam concupiscentia cum carentia originalis iustitiae. — Est quasi formale in originali peccato, concupiscentia est quasi materiale. Sum. Quaest. IV.

**) Sv. Anselm. De conceptu Virg. et origine peccati c. 23.

***) Hoc peccatum, quod originale dico, aliud intelligere nequeo in eisdem infantibus, nisi ipsam quam supra exposui factam per inobedientiam Adae iustitiae debitae nuditatem. S. Ans. De conc. Virg. et orig. pecc. c. 27.

a svatosti:“ — jelikož, jak již řečeno, právě ta ztráta stanoví hřích prvotný. A chceme-li, můžeme pronést se i takto: „Výsada Marie Panny záleží v tom, že duše její blahoslavená hned od prvního okamžiku stvoření a spojení svého s tělem ozdobena milostí Boží a na čisto prostá byla poskvrny hříchu, a to tak, že nebylo ani okamžení, kdežto by nebyla svatou i Bohu milou pro zásluhy Kristovy, jehožto matkou státi se měla. — Marii dostalo se, čehož dosáhla královna Esther, když byl král Ahasver pro upokojení její pověděl k ní: „*Neboj se!* — *Neumřeš:* — *nebo ne pro tebe, ale pro jiné všechny to právo ustanoveno jest.*“ — Rozumělo se zajisté samo sebou, že obecný zákon smrti, kteráž potkati měla všechny, nevztahoval se na choti královskou, nad jiné milovanou panovníkem, od něhož bylo vyšlo dotčené nařízení. A tak to při blahoslavené Panně Marii. Právo čili zákon, kterémuž podlehl všickni potomkové Adamovi, onano totiž ochudlost, způsobená marnotratnictvím praotce všech lidí, netýkaly se té jedinké, z nížto měl pojití začátek nového řádu na zemi, v jejímžto životě měl na se vzítí člověčenství nový Adam, kterýmž mělo býti napraveno, obnoveno, což porušeno Adamem prvním.

2. Nový-li toto článek víry illi jen stvrzení dřevního?

Protivníci svaté Církve, nezřídka jí vyčítají, že prý rozmanitými výklady a výroky svými stanoví na čisto nové články víry, ježto nejsou obsažené ve zjevení Božím. Vyvrátí-li se ale námitka ta lichá, pak ovšem stkvěle a slavně objeví se nám božský ráz katolického náboženství. Protivníci naši, dělající se, jako by horlili o pravdu, rádi by pohasili blesk, jímžto září se pravdy svaté víry; oni by chtěli pravověrným odejmouti světlo blahoděnné, ježto se ustavičně prýští a rozlévá ze pramenův pravdy věčné. Avšak — pravda vítězí! Pěkně a právě zajisté pověděl básník, jenž píše:

„Pravda jest co cedry na Libanu:

Ti, co na ni dují větrové,

Šíří jenom vonnou její mannu.“ —

Ale přistupme k věci!

Víra křesťanská jest *neproměnná* — a protož nelze měniti, *jinačiti* článkův učení Kristova. Nebo který člověk směl by nazývati pravdou, co Syn Boží nazýval bludem? Kdo by si troufal pokládati za *zbytečné*, což byl Spasitel světa prohlásil za *potřebné* ku spa-

sení? — Avšak stojíce pevně a nepohnutě na té jistotě, že nelze měniti, jinačiti učení víry Kristovy, zároveň směle tvrdíme, že slušno a potřebno, rozkládati a vykládati tyto neproměnné články víry křesťanské. Neproměnnost učení Kristova nepřipouští novot, kterýmiž se popírají aneb v pochybnost uvozují jisté a zjevné pravdy křesťanské. Proto však nezapovídá se *pokrok*, jenž přirozenou měrou vyniká z té samé zásady a pravdy. Připomeňme si, což pověděl slovutný *Vincenc Lerinský*: „*Asnad řekne mi někdo: „Což nemá býti v Církvi Kristově žádného u víře pokroku?“ — Ovšem má tu býti pokrok a to velmi veliký! Nebo kdo medle tolik záviděl by lidem, tolik nenáviděl by Boha, že by směl na odpor stavěti se mu? — Než pokrok ten, nechať jest v pravdě pokrokem a nikoli změnou, zjinačením víry. Náleží zajisté k pokroku, aby věc všeliká sama v sobě se rozhojňovala; — při proměně pak bývá, že něco přechází z toho do onoho, a tudíž se zjinačuje.*“ — Po té chtěje vyložití věc zřetelně a jasně, za *podobnost* uvodí *živé tělo lidské*. — „*Tělo člověčí totiž,*“ v ten smysl mluví ctihodný starověký onen spisovatel, „*ačkoli v něm zůstává vždy táž podstata, předce po všech svých částkách rozvíjí se ustavičně. Částky tyto sice rostou; nelze však říci, že by se tudíž jinačila přirozenost jeho, jelikož v těle tom všecko, cožkoli se rozvíjí věkem dospělejším, tajilo a krylo se již jako zárodek hned u věku nemluvněčím.*“ — A na to dokládá: „*Podobně sluší, aby víra náboženství křesťanského šetřila týchž zákonův při svém pokroku. Ona se utvrzuje během let, rozšiřuje časem, povznáší věkem, a předce zůstává neporušená — nedotknutá, tak sice, že ve všelikém souměru částek svých, a při všech jako údech a smyslech vlastních se doplňovalo, zdokonalovalo, avšak tím způsobem, aby proměny neutrpělo, ani vlastního významu svého nepozbylo.*“ —

Znamenitá výpověď tato starověkého, důmyslného obrance víry katolické jasně ukazuje, kterak se v Církvi smýšlelo po všechny věky. Církev chová *touž* víru po vše časy nezjinačenou. Avšak oživená Duchem pravdy, pokračuje podle potřeb věku: ona poznenáhla vysvětluje a vyznačuje určitěji jednotlivé částky víry té, — jako pokryté při prvním pohledu, — předkládá i přivodí k uznání. Na obecném sněmu Efeském stanovila Církev, že v Kristu *jediná* toliko jest *osoba*; na sněmu Chalcedonském, že jest v Kristu *dvojitá přirozenost*; (Boží a člověčí) na sněmu Konstantinopolském třetím že jest v Kristu tolikéž *vůle dvojitá*: božská i lidská). A zdaž to byly nové články víry? Nikoli! Co na dotčených sněmech sta-

noveno, bylo jen jako výkladem článku víry, že jest Kristus pravý Bůh a pravý člověk, jednorozený Syn Boha Otce. Vysvětluje-li se článek ten, přirozenou měrou a nutně musí pak se říci, že v Kristu jediná jest osoba: totiž druhá božská osoba čili „Slovo;“ dvojí přirozenost: Boží a člověčí, a proto také dvojí vůle, z nichž jedna přirozenosti božské náleží, a druhá lidské. Jasným výkladem a ustanovením těchto tří článků nezrušila se víra dřevní, nýbrž potvrdila — blížeji — podrobněji vytknula se před obličejem křesťanského světa; — *nestalo se zjinačení* ovšem ale *pokrok* u víře.

A to samé platí ohledně víry o neposkvrněném početí blahoslavené Panny Marie. Není to nová jakási pravda, ježto by se nám nikdy dříve nebyla ohlašovala: jestiž to výklad, čili vysvětlení té víry, kteroužto po vše věky pouhé čistotě a neporušenosti blahoslavené Panny chovala Církev. — Učení o neposkvrněném Početí Blahoslavené Panny *mohlo* by se *pokládati* za *nový* článek víry, kdyby se *přičítalo* *pomyslu*, jež po všechny věky Církev Kristova měla o svatosti vznešené této Panny, aneb kdyby *nebylo* již *v samém pomyslu* *tomto* ukryté, jako hlásek v zrně, — závěrka v návěstech. — Nebylo-li by to směšno, kdyby *rolník*, upraviv náležitě roli a vida po seji, ano klíčí a vyráží oseníčko, divil se, že z toho zrnka vyrůstá stébélko i klas! — A nebylo-li by to smutné, kdyby muž učený, uznávaje při *každém* člověku že jest vůle svobodná, za cosi nepravého pokládati chtěl úsudek, že ten neb jiný člověk u p. Petr, Jan, nadán jest od Boha vzácným tímto darem vůle svobodné?

Máme-li a chceme-li skoumati, zdali nové či staré jest učení, podle něhož jest Blahoslavená Panna Maria prosta všeliké poskvrny prvotného hříchu, třeba toliko povážiti, zdali pojato jest *v pomyslu* o *svatosti* Mariině, kteroužto Církev po vše věky vůbec přičítala „Blahoslavené, Požehnané mezi ženami.“ — Ne těžko doptati se tu jistoty. Kdož se zná poněkud u vědě křesťanské, — kdo se ohlédl mezi katolíky kteréhokoli kraje a jakovékoli končiny světa: — všude, — ať sobě všimal kněží nebo nekněží — všude zvěstuje se sláva „*Nejsvětější* Panny!“ — „*Nejsvětější* Rodičky Boží!“ — A tak jako nyní, bývalo to i dříve se to od věkův. Prohlédněmež si jenom některé památky z prvních století křesťanské Církve. Nahledneme-li do spisův ss. Otcův církevních, do nejstarších modliteb bohoslužebných, do písní, kterýmiž oslavovati Marii od duchovních pastýřův svých učení jsou národové: opět *všude* a *ve všem* shledáme, že se Maria pokládá za Pannu *nejsvětější*. Svatost,

ježto se ale Blahoslavené Panně přičítá, vyniká nad *všelikou* *míru*; Marii připisuje se svatost větší, než Cherubům a Serafům, svatost nad pomyslení naše, kteréžto vychvalovati důstojně nedovede člověk jazykem svým. Ukazují-li pak svatí Otcové na čistotu duše Marie Panny, zřetelně podotýkají, jako sv. Ambrož, že jest „Maria prosta všeliké skvrny a viny“^{*)} — aneb jak dokládá sv. Efrem: že „jest neposkvrněná, netknutá, neporušená, celá čistá, ode všeliké skvrny a úhony naprosto prázdná“^{**)}. Oslavující nejsvětější Pannu, vělebí ji nadšeně jako sv. Anselm, jelikož „Maria Panna může se honositi nevinností a neporušeností, kteráž vyniká nad nevinnost jiných tvorův jako nebesa nad zemí, tak že po Bohu nelze mysliti sobě bytosti nevinnější“^{***)}.

Ve kratičkém pojednání tomto nelze, abychom vypočítali všechny výpovědi sv. otcův církevních o nevýslovné čistotě a svatosti blahoslavené Panny. Učinili to již učení bohoslovci v nemalé hojnosti. Za dnů našich jmenovitě postaral se o to zvláště proslulý kněz Karel Passaglia v Římě^{****)}. Avšak není nám toho ani potřebí. Svědectví již vybraná i uvedená ze svatých Otcův, postačí na důkaz, jakovou vznešenou, ba svrchovanou po Bohu svatost přičítáno Boží Rodičce. Než pomysli ten o dotčené svrchované svatosti nedá se nikterak spojití s pomyslem prvotního, dědeného hříchu. Kterak medle mohlo křesťanstvo po vše věky Marii pokládati za svatou a svrchovaně Bohu milou, byla-li při početí svém před obličejem Božím předmětem nelibosti a hněvu? Kterak mohlo křesťanstvo nazývati Marii „neposkvrněnou v každém ohledu,“ byla-li hned při narození svém stížena, pokalena vinou? Jakým právem bylo by křesťanstvo Marii Pannu nazývati mohlo čistější angelův, kdyby smýšleti bylo smělo, že angelové stvoření jsou v nevinnosti a Maria nikoli? — Kterak bylo by křesťanstvo mohlo blahoslaviti Marii jako dokonale neporušenou — milosti plnou: kdyby duše její při početí svém byla zbavena bývala milosti a svatosti? Kterak to bylo by mohlo věriti křesťanstvo, že byla čistota, neposkvrněnost Mariina zázračnou, t. j. takovou, jako-

*) S. Ambros. Serm. XXII. in Pscl. 118. n. 30.

**) S. Ephremi Oratio ad S. Dei genitricem Opp. Romae 1598.

***) S. Anselmi Lib. de concep. Virgini. c. 18. Vlastní slova sv. Anselma o bezvinnosti Marie Panny: quae major sub Deo nequit intelliĝi.

****) Latinské dílo učeného toho kněze vydáno jest v Římě pod názvem: De immaculato Deiparae semper Virginis Conceptu Caroli Passaglia Sac. e. S. J. Commentarius. Romae Typis Congreg. de propaganda fide. 1854.

váš leží za hranicemi obyčejného řádu, kdyby Maria byla podlehala obecnému osudu všech jiných lidí? Kdo by si troufal pochopiti jedno, druhé, třetí, čtvrté i páté: nechat nám za zlé nemá, pochybujeme-li, že by při zdravém byl rozumu. A protož směle může se říci, že *pozbyl rozumu*, kdož by tvrditi směl, učení o neposkvrněném početí Marie Panny že jest nové, a že se nesnáší s podáním katolické Církve. Naopak, cosi nového, nikoli ale dřevní starou křesťanskou věrou by to bylo, kdyby se věřilo a tvrditi chtělo cosi *odporného* víře o neposkvrněném početí Blahoslavené Panny.

Nelze a netřeba nám na ten čas jiných uvoditi důkazův o jediné této přednosti a výsadě Marie Panny. Nejedná se nám totiž nyní o to, abychom zevrubně a všestranně provedli celou hlubokou pravdivost dotčeného článku víry — (stalo se to již muži výtečnými duchem, učeností a výmluvností neobyčejnou) — oč nám činiti bylo, jak se zdá, dovedli jsme; myť dovedli, že učení toto, že víra o neposkvrněném početí není ovšem nic nového v Církvi. Jedině jako mimochodem budiž dovoleno, doložiti, že předpovědění Hospodinovo v první knize Mojžíšově na to již naráží. Jedva byl totiž Bůh pronesl kletbu spravedlivou nad zpronevěřilými prarodiči člověčenstva: aj, téhož samého okamžiku uchránil Marii. Provinilci vyznali vinu, a Bůh obrátiv se k hadu vece: „Nepřátelství položím mezi tebou a ženou, a mezi semenem tvým a semenem jejím; *onať potře hlavu tvou*“ (I. Mojž. 3, 15.). S tíží dopátrali bychom se, jaký jest smysl ve slovech těchto, leč rozumíme-li je o Marii Panně, že zůstala prázdnou, prostou, čistou od hříchu prvotního. Nebo kterak medle byl by mohl Bůh ženu stavěti naproti hadu, kdyby *tato* žena — a třeba jenom sebe menší okamžení — byla poskvrněna bývala ohavným jedem hadovým? Had, t. j. zloduch, ďábel, onen vrah starý od počátku, nesměl ani okamžení s *touto* „ženou“ míti nějaké obcenství. Nebo jakovou měrou byla by pak se mohla v ohledu tomto rozeznávati od jiných? By byla Maria — jako *každý jiný* potomek Adamův — při početí svém služebnicí, nevolnicí, otrokyní bývala ďáblou, zajisté nebylo potřebí, takovými jasnými a zřejmými slovy ohlašovati, „*ona*“ především že bude *protivnicí* jeho: „*nepřátelství položím mezi tebou a ženou!*“ A tím méně bylo by potřebí, předpovídati konečné vítězství: „*ona potře hlavu tvou!*“ Nebo, by Maria — máli Spasitele světa — třeba jen při početí svém, hříchem prvotním byla bývala poskvrněna, zdalíž by se byl had nebyl mohl honositi, že jest žena ta pod mocí jeho?

A zde nebude od místa povšimnouti sobě

rozdílu mezi tím, což slove *pravdou* víry, a co *propovědí* víry. Do oboru víry náleží *všecko*, cožkoli složeno jest v Zjevení Božím, buď si to *zjevné* a zřejmé, anebo *ukryté* a zahalené. A však to, co ve zjevené pravdě poukryto jest a zahaleno, náleží za článek — propověď víry pokládat *teprvé* tehdaž, když mocí slova svého prohlásí Církev, že pravda ta skutečně náleží k Božímu Zjevení. Za příklad hodí se nám, učení o dvojí vůli, božské a lidské, u Krista Ježíše. Učení toto jest *obsaženo* ve článku víry, kterým stanoví se, že jest Kristus pravý Bůh a pravý člověk, dvojí přirozenosti a jediné osoby. A však učení dotčené o dvojí vůli v Kristu *stalo se* článkem víry, když je na šestém sněmu církevním vytknula i prohlásila Církev, završši domněnky bludařův Sergia, Cyrila, Pyrrha. Nejinak to při jiných článcích některých.

Podobně-tě to též při učení o neposkvrněném početí Panny Marie. Učení toto zahrnuto jest hned od počátku v jádro víry katolické, buď si rozvinutě aneb zavinutě; — článkem víry stalo se pak *teprvé* výslovným výrokem a zřejmým ustanovením Církve. Takovýmto výrokem ale Církev nezjinačila víry své, ovšem ale potvrdila ji, jelikož vyložila určitě a pronesla na jevo, což zahaleno bylo v obecné pokladnici Zjevení Páně. Církev, bedlivá opatrovnice svěřených jí článků víry, nikdy nejinačí na nich ničehož; ona článků těch neruší, neodjímá od nich, nepřidává k nim; nezamítá nic potřebného, nepřilepuje nic zbytečného; nepotrácí svého a nepřijímá cizího, nýbrž věrně a moudře pečujíc o všecko, spravuje vše, a s celou pílí směřuje toliko k tomu, aby, což bylo u ní hned od věkův, ovšem jako v jádru a zárodku zdokonalila, obmezila, ohladila; to což bylo určitým vyznačené rázem, utvrdila i ubezpečila, to pak což utvrzeno a ubezpečeno, střežila i uchránila. — Tak, píše jmenovaný již Vincenc Lerinský.

Veškerá víra katolická jako v zárodku a jádře nějakém uzavírá se v *symbolum* čili sněšení apoštolském. Jednotlivé články — rozumí se samo sebou, že v tom smyslu, v kterémž je sv. apoštolové podali a zůstavili v Církvi — jsou živým pramenem, kterýž se rozlévá i rozšiřuje mezi pravověrci. Církev svatá pokud dotčené články rozbírá, rozkládá, vykládá, nejinačí jich ale vysvětluje; ohlédajíc se při tom na Písmo svaté a na ústní podání, nemění, nejinačí, nepřevrací jich, nýbrž je objasňuje. Článek víry: „*Věřím v Ducha svatého*“ jest jádro, z kteréhož se všechna víra o Duchu svatém jako z jediného pramene prýští. Podobně článek víry: „*Věřím v Ježíše Krista — narozeného z Panny*“ jest základem víry o

mateřství Božím Mariinu, kteréž na sněmu Efe-
 ském stanoveno; on jest základem víry o ne-
 porušeném panenství, kteréžto sv. Jarolím há-
 jil proti bezbožnému Vigilantiovi; on jest zá-
 kladem víry, že se Maria uchránila naprosto
 každého i všedního hříchu, jakž prohlášeno slavně
 na sněmu Tridentském. A z tohoto článku víry
 plyne též víra o neposkvrněném početí nejsvě-
 tější Panny a Rodičky Boží. Křesfanské po-
 dání zajisté svědčí, že Panna, jejížto život měl
 býti důstojným stánkem vtěleného Slova, byla
 „plná milosti,“ vždy svatá i bez poskvrny,
 vyňatá z obecného porušení. „Svatá Panna
 Maria, o kteréž, jedná-li se o hříchu, pro čest
 Páně naprosto nijaké zmínky nechci aby se
 činilo: známe zajisté, že jí uděleno více mi-
 losti ku přemožení hříchu v každém ohledu,
 jelikož udůstojněna jest, Toho počítí a poroditi, o
 němž jisto, že žádného naprosto neměl hříchu.“
 Tak svatý Augustin, veliký otec církevní. A
 tato víra, ozývající se ústným podáním, že
 Maria ve všelikém ohledu přemohla hřích, jeví
 se jinými slovy, povíme-li, že ani na okamžení
 po všecken čas života svého nebyla zbavena
 posvěcující milosti — čili, ať to krátce řekneme,
 že při početí svém byla neposkvrněna. I jak
 medle možná bylo by jinak tvrditi o ní, že *jest*
milosti plná? Či snad nádobu nazveme plnou,
 pokud jest jistá částka při ní prázdná? Věř-
 lo-li se tedy po vše časy, že plnosť milosti
 Boží dána jest Marii, nelze jinak leč za jisto
 pokládati, že blahoslavená duše její v nijakém
 ohledu, po všecken čas života zbavena nebyla
 dotčené milosti. Taková víra leží v podání
 křesfanstva. Církev, neomylná vykladatelka
 zjevené Pravdy Boží, má pak moc, vysloviti a
 určití ji. — Učinila-li to po právu a moci,
 udělené jí Bohem, nepronesla leč obzvlášť-
 ními přiměřenými slovy dřevní starobylou víru,
 aby pak takovou měrou přispěla na pomoc
 rozumu našemu.

A to právě milou, podivnou, překrásnou
 vidí se nám býti stránkou víry naší katolické.
 Co se tu děje v životě duchovním: opětuje
 se každého dne před obličejem naším ve světě
 smyslném. Slunce, ráno vycházejíc na obloze,
 ovšem po celý den zůstává totéž co bylo ráno.
 Než jak mile vzešlo, čím dále tím více zmáhá
 i rozšiřuje se světlo jeho, dokaváde nestane
 na polední! Podobně to s věrou naší. I drahá
 — svatá víra ta zůstává po vše věky táž, ale
 předce postupem věkův a časův poznenáhla
 rozjasňuje se, stkvěje se milými barvami a roz-
 hořuje se leskem, až pak se v nebesích pro-
 mění v jasné vidění tvář v tvář!